

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Факультет № 3

Кафедра педагогіки та психології

РОБОЧА ПРОГРАМА

з навчальної дисципліни «**Психологічний спецпрактикум зі спеціалізації**»
вибіркових компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти

053 Психологія (психолог ювенальної превенції)

**м. Харків
2023 рік**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 27.11.2023 № 10

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 3
Протокол від 15.11.2023 № 12

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін ХНУВС
Протокол від 24.11.2023 № 10

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки та психології (Протокол від 10.11.2023 № 18)

Розробники:

Старший викладач кафедри педагогіки та психології факультету № 3 ХНУВС, кандидат психологічних наук, доцент Макарова О.П

Рецензенти:

Доцент кафедри психології та педагогіки Харківської державної академії культури, кандидат психологічних наук, доцент - Ігор ВІДЕНЄЄВ
Професор кафедри педагогіки та психології факультету № 3 ХНУВС, кандидат психологічних наук, доцент – Світлана ХАРЧЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Програма підготовки бакалавра	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4 Загальна кількість годин 120 Кількість тем - 7	05 «Соціальні та поведінкові науки» 053 «Психологія» Бакалавр Психолог ювенальної превенції	Навчальний курс 4 Семестр № 8 Вид підсумкового контролю - екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять		
Денна форма навчання Лекції – 20 год; Практичні заняття – 20 год; Самостійна робота – 60 год.		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Психологічний спецпрактикум зі спеціалізації» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань з основних проблем і напрямів розвитку візуальної діагностики неповнолітніх, набуття практичних вмінь і навичок за зовнішнім виглядом та особливостями поведінки діагностувати психологічні особливості дітей та підлітків, визначення на основі аналізу почерку особливості особистості, формування та розвиток навичок професійно-важливих якостей особистості психолога ювенальної превенції.

Завдання дисципліни «Психологічний спецпрактикум зі спеціалізації» є сформувати у здобувачів уміння використовувати на практиці отримані знання про особливості та специфіку роботи психолога, привити навички та вміння самостійно і творчо розв'язувати різноманітні проблемні ситуації, завдання, які стоять перед практичним психологом ювенальної превенції, освітньому закладі та підвищення ефективності взаємодії у системах «людина-людина»

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія, вікова психологія, психологія особистості, соціальна психологія, основи психологічного консультування, психодіагностика, педагогічна психологія, експериментальна психологія.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- основні положення проведення психологічного дослідження
- основні завдання та обов'язки практичного психолога ювенальної превенції, освітньому закладі, принципи та підходи, на яких має ґрунтуватись діагностична, корекційно-розвиваюча та профілактична робота практичного психолога в організаціях різного типу; сутність основних психологічних проблем, з якими стикається практичний психолог ювенальної превенції та у освітньому закладі та шляхи їх розв'язання;
- теоретичну основу групової роботи;
- напрямки тренінгових програм.

вміти:

- самостійно планувати, організовувати та проводити психологічні дослідження, оформлювати протоколи досліджень, писати висновки та надавати практичні рекомендації за результатами дослідження;

- орієнтуватись та визначати актуальні та важливі проблеми в роботі ювенальної превенції, які потребують активної участі практичного психолога для їх вирішення;

- творчо і самостійно підходити до розв'язання проблемних ситуацій, які виникають у процесі взаємодії у системі "людина-людина";

- складати план та програму роботи практичного психолога в яка би включала діагностичні, корекційно-розвиваючі та профілактичні види діяльності психолога;

- розробляти тренінгові програми різних напрямків;

- самостійно проводити тренінгові заняття.

З метою організації ефективного контролю процесу засвоєння здобувачами вищої освіти матеріалу курс розроблено підсумковий іспит.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
	ЗК3.	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій..
	ЗК4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК5	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК6	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
	ЗК 7	Здатність вчитися і оволодіти сучасними знаннями
	ЗК8	Здатність бути критичним і самокритичним
	ЗК 9	Здатність працювати в команді.
	ЗК10.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
	СК2	Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
	СК3	Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
	СК4.	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел
	СК7	Здатність аналізувати та систематизувати одержані

		результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації
	СК8	Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)
	СК9	Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту
	СК10	Здатність дотримуватися норм професійної етики
	СК11	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
	СК12.	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
Програмні результати навчання	ПРН 1	Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання
	ПРН2	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
	ПРН3	Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
	ПРН4	Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
	ПРН8	Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефаківців.
	ПРН12	Скласти та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.
	ПРН 13	Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
	ПРН 14	Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
	ПРН 15	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
	ПРН 16	Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
	ПРН 17	Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Спеціалізація психолога, як головна проблема самовизначення

Спеціалізація діяльності психолога. Структура діяльності практичного психолога. Особливі вимоги до особистості та профілю підготовки. Сфери

діяльності: психодіагностична (психодіагност, психолог-експерт); корекційно-консультативна (психолог-консультант, психолог-тренер, психотерапевт або психокоректор).

Проблема профпридатності і необхідність професійного відбору. Проблема підготовки та спеціалізації. Особистісні якості, які необхідні практичним психологам. Психограма психолога-практика.

Тема № 2. Форми і напрямки роботи психолога ювенальної превенції

Запобігання безпритульності та бездоглядності серед дітей, протидії поширенню соціально-негативних явищ у молодіжному середовищі проводяться заходи, спрямовані на виявлення дітей, які жебракують, вчиняють правопорушення або стали жертвами протиправної діяльності дорослих. Заходи ювенальної превенції в діяльності органів публічної адміністрації з метою запобігання безпритульності та бездоглядності серед дітей, протидії поширенню соціально негативних явищ у молодіжному середовищі.

Тема № 3. Принципи психологічного дослідження неповнолітніх.

Принципи філософсько-психологічного рівня: можливості пізнання внутрішнього світу особистості; єдності суб'єкта і об'єкта психологічного пізнання; відображення; визначальна роль практики у психологічному пізнанні. Принципи теоретико-психологічного рівня (за О. М. Ткаченко): детермінізму; відображення; єдності психіки та діяльності; розвитку психіки; системно-структурний.

Принципи експериментально-психологічного рівня: адекватності; паралельності; екстремальності; реєстрації градієнта; референтності; послідовного пояснення; розвитку, особистісного підходу; творчої самодіяльності та ін.

Принцип історизму. Принцип системності. Принцип об'єктивності. Принцип активності і творчої діяльності. Принцип гуманізму. Принцип зворотного зв'язку у сфері взаємодії та групових процесів розвитку.

Сукупність наукових методів збирання, оброблення й аналізу соціально-психологічних фактів.

Перемінні. Валидність. Контроль. Вік як перемінна. Наслідки.

Тема № 4. Спостережливість як професійно важлива якість при роботі з дітьми та підлітками

Спостережливість. Індивідуальні особливості спостережливості. Фактори, що обумовлюють спостережливість. Специфіка спостережливості в сфері "людина-людина". Об'єкти спостереження. Розвиток спостережливості, вибіркової сприйняття, передбачення

Тема № 5. Формалізовані та малоформалізовані методики в роботі ювенального психолога. Форми і напрямки групової та індивідуальної роботи з дітьми. Психологічна допомога дітям із травмівним досвідом

Довільні та стандартизовані опитувальники. Види опитувань. Типологія тестових опитувальників. Дослідження психодинамічних

властивостей людини. Фізіологічні основи психічної діяльності. Основні властивості ВНД та їх дослідження. Вимірювальні та апаратурні методи (швидкість реакції, працездатність, лабільність, витривалість) дослідження ВНД. Тести досягнень (тепінг-тест і т. ін.). Оцінка функціональних станів, застосування опитувальників. Дослідження пізнавальних процесів. Тести загальних здібностей та інтелекту. Діагностика міжособових стосунків. Принцип проекції особистості. Класифікація проєктивних методик за особливостями вербальних чи невербальних стимулів і реакції респондента. Слабоструктуровані стимули.

Історія розвитку групових методів практичної психології. Співвідношення понять „групова психокорекція”, „групова психотерапія” і „груповий тренінг”. Переваги групової форми психологічної роботи. Соціально-психологічні аспекти групових методів. Види психокоректувальних груп і груп особового зростання: Т-групи; групи зустрічей; гештальтгрупи; групи тілесно орієнтованої терапії; групи танцювальної терапії; Групові методи в психоаналізі та інших психологічних школах Заходу. Гештальт-підхід. Груп-аналітичний підхід. Трансактний аналіз в групі. Психодраматичний підхід. Тілесно-орієнтований підхід. Методи групової роботи в нейролінгвістичному програмуванні.

Психологічна допомога дітям із травмивним досвідом. Особливості переживання травмивного досвіду дитиною. Методи психологічної допомоги дітям із травмивним досвідом .

Тема № 6: Загальна характеристика технологій супроводження сім'ї СЖО

Захист прав дитини як пріоритетний напрям роботи. Оцінка потреб дитини та її сім'ї. Раннє втручання як технологія роботи ювенальної превенції Ведення випадку – ключова технологія роботи Мобілізація ресурсів громади щодо підтримки сімей із дітьми Соціальна робота з сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах Робота з сім'ями, які виховують дітей раннього віку, щодо формування навичок усвідомленого батьківства і запобігання відмовам від немовлят Розвиток сімейних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Тема № 7: Профілактика правопорушень серед неповнолітніх

Профілактика правопорушень серед неповнолітніх, реабілітація дітей, які перебувають у конфлікті з законом

4. Структура навчальної дисципліни
4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни темами
(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Література, сторінки	Вид контролю
	Всього	з них:						
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота		
Семестр № 7								
Тема 1 Спеціалізація психолога, як головна проблема самовизначення	9	4		4-	-	5	Основана: 2, Допоміжна: 4	
Тема 2 Форми і напрямки роботи психолога ювенальної превенції	9	6		6	-	5	Основна: 4,5 Допоміжна: 4,5	
Тема 3 Принципи психологічного дослідження неповнолітніх.	9	4		4	-	5	Основна: 4,5 Допоміжна: 4	
Тема 4 Спостережливість як професійно важлива якість при роботі з дітьми та підлітками	9	4		4	-	5	Основна: 4,5 Допоміжна: 4,5	
Тема 5 Формалізовані та малоформалізовані методики в роботі ювенального психолога. Форми і напрямки групової та індивідуальної роботи з дітьми. Психологічна допомога дітям із травмічним досвідом	26	4		4	-	20	Основна: 1,3 Допоміжна: 1, 5, 6,	
Тема № 6: Загальна характеристика технологій супроводження сім'ї СЖО.	14	4		4	-	10	Основна: 2 Допоміжна: 1,4,5,	
Тема № 7: Профілактика правопорушень серед неповнолітніх	14	4		4	-	10	Основна: 4,5,6 Допоміжна: 1,2,4,5	
Всього за семестр № 7:	120	30		30	-	60	Екзамен	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання.

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
	Тема № 1. Спеціалізація психолога, як головна проблема самовизначення	
	Питання винесені на самостійне опрацювання: 1. Комплексне вивчення людини – теоретична основа практичного вирішення проблем розвитку люди. 2. Основні етапи та особливості розвитку наук про людину. 3. Підготовка практичних психологів.	Основна: 2, Допоміжна: 4
	Тема № 2 Форми і напрямки роботи психолога ювенальної превенції	
	Питання винесені на самостійне опрацювання 1. Сучасна система психології як науково – практична сфера суспільної діяльності. 2. Специфіка і взаємозв'язок наукової та прикладної психології. 3. Структура і завдання практичної психології. 4. Перспективи розвитку практичної	Основна 3,4 Допоміжна: 4,5
	Тема №3. Принципи психологічного дослідження неповнолітніх.	
	Питання винесені на самостійне опрацювання 1. Вміння спілкування з неповнолітніми – стрижнева спеціальна здібність практикуючого психолога 2. Характеристика досвіду роботи психологічної служби на підприємствах. 3. Структури, напрямки та форми діяльності психологічної діяльності психолога ювенальної превенції.	Основна: 3, 4 Допоміжна: 4
	Тема № 4 Спостережливість як професійно важлива якість при роботі з дітьми та підлітками	
	Питання винесені на самостійне опрацювання 1. Спілкування. основні відомості та особливості 2. Види професійного спілкування в поліції 3. Техніки та структура професійного спілкування поліцейських 4. Вербальні та невербальні засоби спілкування	Основна: 3,4 Допоміжна: 4,5
	Тема № 5. Формалізовані та малоформалізовані методики в роботі ювенального психолога. Форми і напрямки групової та індивідуальної роботи з дітьми. Психологічна допомога дітям із травмічним досвідом	
	Питання винесені на самостійне опрацювання 1. Специфіка, мета і завдання психологічного консультування 2. Принципи роботи формалізованих та малоформалізованих методів. 3. Психодіагностична робота практичного психолога 4. Поняття психокорекції, її мета завдання. 5. Специфіка, мета та завдання психотерапії 6. Характеристика психологічних моделей психокорекції. 7. Групова та індивідуальна психотерапія 8. Поняття, сутність та загальна характеристика реабілітації дітей..	Основна: 1,3 Допоміжна: 1, 5,6,

	Тема № 6: Загальна характеристика технологій супроводження сім'ї СЖО	
	<p>Питання винесені на самостійне опрацювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.З'ясувати та проаналізувати основні причини, що сприяють потраплянню в складні сімейн (життєві) обставини (СЖО).люкування 2.Порівняння понять «СЖО» та «сімейна криза». Визначити поняття складних сімейних обставин (СЖО). 3.Надати розгорнуту характеристику сімей «групи ризику» які потребують посиленої психологічної допомоги. 4.Визначити особливості проведення первинної, вторинної третинної профілактики з сім'ями «групи ризику» 5. Проаналізувати особливості роботи з кожними типом сімей «групи ризику». 	<p>Основна: 2 Допоміжна: 1,4,5,</p>
	Тема № 7: Профілактика правопорушень серед неповнолітніх	
	<p>Питання винесені на самостійне опрацювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Просвітницька – пропагандистська робота ювенального психолога. 2. Профілактична робота ювенального психолога 3. Розкрити особливості діагностики дитяче батьківських відносин . 4. Охарактеризувати особливості діагностики дошлюбного і шлюбного періоду подружньої пари . 5. Проаналізувати особливості діагностики психологічних проблем сім'ї. 6. Розкрити доцільність використання проєктивних методик «Сімейна генограма» і «Сімейна соціограма», спрямованих на виявлення особливостей характеру взаємин членів сім'ї. 7. Особливості діагностики сімейних взаємин за допомогою методу «Сімейна фотографія» та «Сімейна скульптура» 	<p>Основна: 4,5,6 Допоміжна: 1,2,4,5</p>

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

Не передбачено.

5.1.2.Теми курсових робіт

Не передбачено.

5.1.3.Теми наукових робіт

Не передбачено.

6. Методи навчання

конспектування лекцій та самостійне опрацювання лекційного матеріалу за власним конспектом лекцій; підготовка та робота протягом практичних занять; підготовка тематичних повідомлень; участь у групових

дискусіях; вирішення творчих практичних завдань.

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення:

- самостійне опрацювання лекційного матеріалу за власним конспектом лекцій та наукової літератури за темою;
- підготовка до семінарських занять та робота протягом семінарів;
- підготовка тематичних повідомлень;
- участь у групових дискусіях;
- вирішення творчих практичних завдань

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль (екзамен)

1. Наукова психологія
2. Етичні засади діяльності практичного психолога.
3. Зміст умови конфіденційності роботи практикуючого психолога
4. Особистість практикуючого психолога та модель його професійної діяльності.
5. Практична психологія
6. Специфіка вікових психолого-педагогічних проблем особистості
7. Дайте визначення щодо Національної системи соціально – психологічної служби
8. Основна мета діяльності психологічної служби
9. Сучасні психологічні служби в Україні
10. Суб'єкт психологічної практики.
11. Психологічна практика
12. Предмет психологічного практикування
13. Превентивна робота з дітьми
14. Індивідуальна профілактика
15. Ведення профілактичного обліку дітей підрозділами ЮП.
16. Закономірності міжособистісної взаємодії у групі.
17. Профілактики правопорушень.
18. Запобігання та протидії домашньому насильству.
19. Психологічна діагностика.
20. Психодіагностична робота з дітьми різного віку
21. Профілактична робота практикуючого психолога.
22. Визначення «Діагностичний мінімум»
23. Профілактична робота ювенального психолога
24. Психологічна корекція.
25. Індивідуальна психологічна корекція
26. Об'єкти психокорекції
27. Предмет корекції
28. Прогностика
29. Консультативна бесіда
30. Консиліум.
31. Тренінг.
32. Ігрова психотерапія.
33. Соціально-психологічна адаптація.
34. Робота психолога з дезадаптованими дітьми.
35. Компоненти психологічної готовності.

36. Методи виявлення тривожності.
37. Методи виявлення агресивності.
38. Робота психолога з підлітками.
39. Класифікація видів девіантної поведінки.
40. Суїцидальна поведінка.
41. Об'єктивні тести та суб'єктивні тести.
42. Заходи правового виховання.
43. Організації профілактики протиправних дій неповнолітніх.
44. Напрями профілактики правопорушень серед неповнолітніх.
45. Сімейне виховання.
46. Хороша сім'я.
47. Структура системи роботи з батьками.
48. Форми роботи з батьками.
49. Дайте характеристику науковій психології.
50. Структура прикладної психології.
51. У чому полягає відмінність структури прикладної та наукової психології.
52. Психологічна служба, дайте визначення.
53. Основні ознаки, що характеризують психологічну службу.
54. Суб'єкт та об'єкт психологічної практики.
55. Форми психологічної практики.
56. Засоби психологічної діагностики
57. Специфіка роботи ювенального психолога з підлітками та старшокласниками.
58. Роль ювенального психолога у роботі з підлітками.
59. Особливості роботи ювенального психолога з батьками.
60. Основні завдання психолога у роботі з батьками.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: екзамени; тести; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національної системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (практичні; самостійна та індивідуальна роботи (ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів публікацій, виступи на наукових конференціях, та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за семестр} \end{array} \right) / 2 \cdot 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. ***Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (екзамену) обов'язкова.*** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен,) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість балів (перед} \\ \text{підсумковим контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим контролем} \end{array}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамену) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-

педагогічних працівника.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\frac{\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни}}{2} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр}}{2} + \frac{\text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

Вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної або індивідуальної роботи:

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання тощо.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
			Оцінка	Пояснення
12	97 – 100	Відмінно ("зараховано")	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
11	94 – 96			
10	90 – 93			
9	85 – 89	Добре ("зараховано")	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
8	80 – 84			
7	75 – 79		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
6	70 – 74	Задовільно ("зараховано")	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , але прогалини не несуть істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
5	65 – 69			
4	60 – 64		E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи несформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мініимального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
3	40 – 59	Незадовільно	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний

2	21 - 40	(незараховано)		частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1	1–34		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно, потрібні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Боснюк В. Ф. Психологічний спецпрактикум з екстремальної та кризової психології: курс лекцій Х.: НУЦЗУ, 2021. 76 с.
2. Коваленко А.Б. Психологія міжособистісного взаєморозуміння. Підручник К.: ВПУ, Київ. ун-т, 2010. 215 с.
3. Козлова О.А. Соціальна психологія груп та групової взаємодії : практикум для студентів спеціальності 6.030101 «Соціологія». Харків: НТУ «ХП», 2017. 142 с
4. Матійків І. М. Основи тренерської майстерності : [навч.-метод. посіб.] / І. М. Матійків, А. І. Якимів, Т. Г. Черняк / За заг. ред. А. І. Якиміва. Львів : Компанія «Манускрипт», 2012. 392 с
5. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 3. Київ, 2018. 236 с.
6. Панок В.Г. Прикладна психологія. Теоретичні проблеми: монографія. Київ: Ніка-Центр. 2017. 188 с
7. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України наказ МСВ України 19.12.2017 № 1044.
8. Кудерміна О.І, Казміренко Л.І., Власенко С.Б. Соціальна психологія. Київ. 2020.
9. Соціальна робота з сім'єю : підручник : затверджено МОН України / Н.Ю. Максимова. Київ : ВПЦ "Київ. ун-т", 2015. 350 с.
10. Тімченко О.В. Актуальні дослідження в сучасній вітчизняній екстремальній та кризовій психології [Текст] : монографія / За заг. ред. В.П. Садкового, О.В. Тімченка; НУЦЗУ. Х.: ФОП Мезіна В.В., 2017.512 с.
11. Федоренко Р. П. Психологічний практикум з консультування: зміст, прийоми, технології: навч.посіб. для студ. вищ. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / Р. П. Федоренко, К. І. Шкарлатюк ; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2012. 237 с

Допоміжна:

1. Балашова С.П., Васильєв С.П., Дубровинський Г.Р. Практичний курс військової психології: Навчальний посібник. Частина 2. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2013. 172 с.
2. Галян М.І. Психодіагностика. Навч.посібник. К.Академвидав., 2011.

3. Грубі Т.В. Практикум з соціальної психології: навчальний посібник. – Кам'янецьПодільський, 2011. 170 с

4. Максимова. Н.Ю. Психологія девіантної поведінки: навч. посіб.: рекомендовано МОН України. Київ : Либідь, 2011. 520 с.

5. Максименко. С.Д. Загальна психологія: навч. посібник: Рекомендовано МОН України К.:МАУП, 2000. 256 с.

6. Основи загальної та юридичної психології: курс лекцій : навч. посіб. К. : Правова єдність, 2011. 224 с.

7. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. Київ, 2020. 208 с.

8. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. Київ, 2018. 240 с.